

Het Hooglied in de Lage Landen

Constance Allanic, Saskia Coolen, Cassandra Luckhardt, Margaret Urquhart, Hideki Yamaya

• Roland Lassus (1532 – 1594)	- Veni in hortum meum
• William Byrd (1543 – 1623)	- Ne irascaris
	- Have mercy upon me
	- Ye sacred Muses
• Alexander Agricola (1446 – 1506)	- Tota pulchra es
• Thomas Vautor (1590– 1619)	- Melpomene, bewail thy sisters' loss
• Roland Lassus (1532 – 1594)	- Tota pulchra es
• Alfonso Ferrabosco (1575 – 1628)	- 2 Fantasia's
• Thomas Ashwell (1478 – 1527?)	- Agnus Dei (uit: Missa Ave Maria)

----- korte pauze -----

• Anoniem (16 ^e eeuw)	- When Daphne from Phoebus did fly
• Jacob Barbireau (1455 – 1491)	- Osculetur me
• Thomas Tallis (1505 – 1585)	- In nomine
• Anoniem (16 ^e eeuw)	- Where be ye, my love?
• Henry VIII (1491 – 1547)	- Lusty youth should us ensue
• Anoniem (16 ^e eeuw)	- England be glad
• Pierre de Manchicourt (1510 – 1564)	- Osculetur me (deel 1)
• Jacob Clemens non Papa (1510-1555)	- Ego flos campi à 7
-

Veni in hortum meum – Roland Lassus (1532 – 1594)

Veni in hortum meum soror mea sponsa!	Kom in mijn tuin, mijn zuster, bruid!
Messui myrram meam cum aromatibus meis,	Daar heb ik mirre en specerijen,
comedi favum meum cum melle meo,	raat en honing te eten,
bibi vinum meum cum lacte meo.	wijn en melk om te drinken.
Comedite, amici, et bibite	Eet, mijn vrienden, en drink
et inebriamini, carissimi.	en word dronken, mijn geliefde.

Ne irascaris (Jesaja 64: 9-10) – William Byrd (1543 – 1623)

De verwoesting van Jeruzalem gebruikte Byrd als allegorie voor de neergang van het katholieke geloof in Engeland. Hij weigerde zelf de staatskerk te bezoeken, maar behield toch zijn positie aan het hof en schreef muziek voor de Anglicaanse eredienst

Ne irascaris, Domine, satis,	Wees niet langer toornig, Heer,
et ne ultra memineris iniquitatis nostrae.	en gedenk onze ongerechtigheid niet.
Ecce, respice, populus tuus omnes nos.	Zie, wij zijn allen uw volk.
Civitas sancti tui facta est deserta.	Uw heilige stad is verlaten.
Sion deserta facta est,	Sion is verlaten,
Jerusalem desolata est.	Jeruzalem is verwoest.

Have mercy upon me (Psalm 51) – William Byrd (1543 – 1623)

Have mercy upon me O God,
after thy great goodness,
and according to
the multitude of thy mercies
wipe away mine offences.
Wash me clean from my wickedness,
and purge me from my sin. Amen.

Wees mij genadig, God,
naar uw grote goedheid
en overeenkomstig
de veelheid van uw barmhartigheden
wis mijn overtredingen uit.
Was mij rein van mijn verdorvenheid
en reinig mij van zonden. Amen.

Ye sacred Muses – William Byrd (1543 – 1623)

Thomas Tallis was de collega en mentor van William Byrd, die dit madrigaal schreef als klaagzang bij de dood van Tallis

Ye sacred Muses, race of Jove,
whom Music's lore delighteth,
come down from crystal heav'ns above
to earth where sorrow dwelleth,
in mourning weeds, with tears in eyes:
Tallis is dead, and Music dies.

O heilige Muzen, kinderen van Jupiter,
die vreugde scheppen in muziekkunst,
daal neer uit hoge kristallen hemelen
naar de aarde waar verdriet heerst,
in rouwgewaad, met tranen in de ogen:
Tallis is dood, en de muziek sterft.

Tota pulchra es – Alexander Agricola (1446 – 1506)

Tota pulchra es amica mea
et macula non est in te.

Je bent zo mooi mijn liefste,
er is geen smetje op je te vinden.

Melpomene, bewail thy sisters' loss – Thomas Vautor (1590– 1619)

Een klaagzang over de pas 18- jarige, beoogde kroonopvolger, Prince Henry of Wales

Melpomene, bewail thy sisters' loss.
In tragic dumps
their dolours deep display.

Melpomene, treur om je zusters.
Laat in tragische klaagzangen
hun diepe smart weerklinken.

Curse cruel death,
that so their bliss did cross
and music's peerless patron took away.

Vervloek de wrede dood, die zo
hun geluk doorkruiste, en wegnam
de weergaloze beschermheer der muziek.

Though they do sleep,
yet thou alone mayest sing:
Prince Henry 's dead.
Farewell the Muses' king.

Hoewel zij slapen,
kun jij alleen nog zingen:
Prins Hendrik is dood.
Vaarwel koning der Muzen.

Tota pulchra es – Roland Lassus (1532 – 1594)

Tota pulchra es amica mea
et macula non est in te;
favus distillans labia tua,
Mel et lac sub lingua tua.
Odor unguentorum tuorum
super omnia aromata.
Jam enim hiems transiit,
imber abiit et recessit.

Je bent zo mooi mijn liefste,
er is geen smetje op je te vinden;
je lippen druipen als een honingraat,
honing en melk liggen onder je tong.
De geur van je oliën is heerlijker
dan alle specerijen.
Want de winter is voorbij,
de regen is opgehouden.

Flores apparuerunt,
vineae florentes odorem dederunt
et vox turturis
audita est in terra nostra.
Surge, propera, amica mea
veni de Libano coronaberis.

De bloemen zijn opgekomen,
de wijngaarden staan in bloei,
en de roep van de tortelduif
klinkt door ons land.
Sta op, mijn liefste, kom uit de Libanon,
om gekroond te worden.

2 Fantasia's – Alfonso Ferrabosco (1575 – 1628)

Agnus Dei (uit: Missa Ave Maria) – Thomas Ashwell (1478 – ±1527)

In deze vroege mis gebruikte Ashwell uiterst complexe ritmiek, terwijl melodische structuur en contrapunt destijds nog minder ontwikkeld waren.

Agnus Dei, qui tollis peccata mundi,
miserere nobis,
dona nobis pacem

Lam Gods, dat de zonden der wereld draagt,
ontferm u over ons,
geef ons vrede

When Daphne from fair Phoebus did fly – Anoniem, 16^e eeuw

Het lied vertelt de bekende mythe van Ovidius. Daphne vlucht voor Apollo (=Phoebus). Net op het moment dat hij haar dreigt in te halen, smeekt zij haar vader (de riviergod) om haar schoonheid te vernietigen zodat ze aan Apollo kan ontsnappen. Haar wens wordt verhoord: ze versteent en verandert ter plekke in een laurierboom.

When Daphne from fair Phoebus did fly

Toen Daphne vluchtte voor de schone Phoebus,

The west wind most sweetly did blow in her face:

Blies de westenwind hoogst lieflijk in haar gezicht:

Her silken scarf scarce shadowed her eyes,

Haar zijden sjaal beschaduwde nauwelijks haar ogen,

The God cried, o pity, and held her in chase,

De God riep: "O, heb medelijden!" en achtervolgde haar.

---> (sst...)

Stay nimph, stay nimph, cries Apollo, tarry, and turn thee, sweet nimph stay,

"Wacht, nimf! roept Apollo, "Wacht en keer om, zoete nimf, wacht!"

Lion nor tiger doth thee follow: turn thy fair eye and look this away.

Geen leeuw of tijger zit u achterna: wend uw schone oog en blik deze kant op.

O turn o pretty sweet, and let our red lips meet:

O wend u om, o zoete lief en laat onze rode lippen elkaar ontmoeten:

Pity o Daphne, pity, o pity me.

Heb medelijden, o Daphne, medelijden, o heb medelijden met mij."

Amazed stood Apollo then, while he beheld Daphne turned as she desired,

Verbaasd keek Apollo toe terwijl Daphne veranderde, zoals ze wenste

Accurst I am above Gods and men, with grief and laments my senses are tired.

Vervloekt ben ik, boven Goden en mensen, moe van verdriet en geklaag

Farewel false Daphne most unkind, my love is buried in this grave,

Vaarwel, valse Daphne, jij harteloze, mijn liefde ligt begraven in dit graf

Long have I sought love, yet love could not find, therefore is this my Epitaph

Lang zocht ik de liefde, maar kon haar niet vinden. Daarom is mijn grafschrift:

This tree doth Daphne cover, that never pitied lover,

Deze boom bedekt Daphne die nooit medelijden had met een minaar

Farewell false Daphne, that would not pity me,

Vaarwel, valse Daphne, die geen mededogen met mij had

Though not my Love, yet art thou my Tree.

Hoewel je niet mijn geliefde bent, ben je toch mijn boom

Osculetur me – Jacob Barbireau (1455 – 1491)

Osculetur me osculo oris sui,
quia meliora sunt ubera tua vino,
fragrantia unguentis optimis.

Oleum effusum nomen tuum;
ideo adulescentulae dilexerunt te.
Ego flos campi
et lilium convallium.

Leva eius sub capite meo
et dextera illius amplexabitur me.

Laat hij mij kussen met de kus van zijn mond,
want zijn liefkozingen zijn beter dan wijn,
of de geur van de fijnste zalven.

Zijn naam is als uitgestorte olie;
daarom valt hij bij jonge vrouwen in de smaak
Ik ben de bloem van de velden,
de lelie der dalen.

Zijn arm is onder mijn hoofd,
en zijn rechterhand zal mij omarmen.

Adiuro vos, filiae Hierusalem,
per capreas cervosque camporum,
ne suscitetis neque evigilare faciatis
dilectam quoadusque ipsa velit.

Ik bezweer u, dochters van Jeruzalem,
bij de gazellen en bij de herten van het veld,
dat u mijn geliefde niet wekt of wakker maakt,
totdat zij het zelf wil.

Vox dilecti mei! Ecce iste venit
saliens in montibus,
transiliens colles.

De stem van mijn geliefde! Zie, hij komt,
springend over de bergen,
huppelend over de heuvels.

Similis est dilectus meus
capreae hinulouque cervorum.
En ipse stat post parietem nostrum,
despiciens per fenestras,
prospiciens per cancellos. Amen

Mijn geliefde lijkt op
een gazelle of een jong hert.
Zie, hij staat achter onze muur,
kijkt neer door de ramen,
werpt blikken door het vlechtwerk. Amen

In nomine – Thomas Tallis (1505 – 1585)

Where be ye, my love? – Anoniem (16e eeuw)

Uit de verzameling liederen en poëzie van koning Hendrik VIII

Where be ye my love, my love
and where be ye gone?
I am so sad;
to make me glad
it is but you my love alone.

Waar ben je mijn liefste, schat van mij,
waar ben je heen?
Ik ben zo droef;
door jou alleen
word ik weer blij.

Your company makes me so merry
from care and from all moan.
but when ye miss
no joy it is
but you my love alone.

Bij jou te zijn maakt me zo vrolijk,
los van zorgen en verdriet
maar zonder jou
voel ik dat niet
alleen door jou.

when ye be hence
with your absence
my mirth and joy is gone
me to comfort is no resort.
but you my love alone

want als jij ginder bent:
in jouw afwezigheid
voel ik me ellendig.
Ik ben ontroostbaar
zonder jou.

The time passing
to dance or sing
to 'suage somewhat my moan
Is nothing
no comforting
but you my love alone

De tijd doorbrengen
met dansen of zingen
om mijn ellende te verzachten
helpt niets
geen troost
dan jij mijn lief alleen

Thus with my care
with your welfare
Christ keep you from your foe
And god above
keep your love
for you have mine alone

Dus met mijn toewijding
aan jouw welbevinden
hoop ik dat Christus je tegen je vijanden
beschermt en moge God hierboven
jouw liefde bewaren,
want jij als enige hebt die van mij.

Lusti yough shuld vs ensue – Henry VIII (1491 – 1547)

Koning Hendrik VIII had een verzameling liederen en poëzie waarvan deze aan hemzelf wordt toegeschreven. Hij bepleit daarin een gulden middenweg in de vermaning aan de jeugd die haast modern aandoet. Over hem is genoegzaam bekend dat hij zelf niet in alle opzichten een fatsoensrakker was.

Lusty youth should us ensue,
His merry heart shall sure all rue;
For whatsoever they do him tell,
It is not for him, we know it well.

They would have him his liberty refrain,
And all merry company for to disdain.
But I will not do whatsoever they say,
But follow his mind in all that we may.

How should youth himself best use,
But all disdainers for to refuse?
Youth has as chief assurance:
Honest mirth with virtuous pastance.

With good order, counsel and equity,
Good Lord, grant us our mansion to be.
For without their good guidance,
Youth should fall in great mischance.

For youth is frail and prompt to do,
As well vices as virtues to ensue.
Wherefore by these he must be guided,
And virtuous pastance
must therein be used.

Now unto God this prayer we make,
That this rude play may well be taken,
And that we may our faults amend,
And bliss obtain at our last end.
Amen.

De wilde jeugd hoort bij ons,
haar vrolijke hart berouwt vast iedereen;
Want wat men hem ook vertelt;
‘t is niet aan hem besteed, dat weten we.

Men wil dat hij afziet van de vrijheid
en zich elk vrolijk gezelschap ontzegt.
Maar ik doe absoluut niet wat ze zeggen,
maar volg waar mogelijk de wil der jeugd.

Hoe moet de jeugd zich anders gedragen,
dan door alle spelbrekers af te wijzen?
De jeugd heeft als voornaamste zekerheid
eerlijk plezier en deugdzzaam tijdverdrijf.

Discipline, raad, rechtvaardigheid,
goede Heer, laat dat onze woning zijn!
Want zonder hun goede leiding,
valt de jeugd aan groot onheil ten prooi.

Want de jeugd is kwetsbaar en geneigd
tot zowel ondeugden als deugden.
Daarom moet hij zich hierdoor laten leiden
en deugdzzaam tijdverdrijf beoefenen.

Nu richten wij ons tot God met dit gebed:
dat dit ruwe spel hem welgevallig is,
en dat wij onze fouten mogen beteren,
om aan ons einde de zaligheid te vinden.
Amen.

England be glad – Anoniem (16e eeuw)

Aan het begin van de 16^e eeuw was Henry VIII nog vroom katholiek en vochten de Engelsen aan de zijde van paus Julius II om de Franse koning Lodewijk XII uit Italië te verdrijven. Een bloeddorstig pro-pauselijk, anti-Frans strijdlied.

England be glad,
pluck up thy lusty heart!
Help now thy king and take his part!
Against the Frenchmen
in the field to fight,
in the quarell of the church
and in the right.
With speres and shields
on goodly horses light,
Bows and arrowes
to put them all to flight,
Help now thy king and take his part!

Engeland, verheug je,
toon je dapperheid
Help je koning, schaar je aan zijn zij!
Tegen de Fransman
te vechten op het slagveld,
in het kerkelijk conflict
en voor het recht
Met speren en schilden
op fraaie, snelle paarden
Bogen en pijlen
om ze op de vlucht te jagen
Help de koning, schaar je aan zijn zij!

Osculetur me (deel 1) – Pierre de Manchicourt (1510 – 1564)

Manchicourt was een Frans-Vlaamse componist die als kapelmeester werkte aan de capilla flamenca van het Spaanse hof van Philips II

Sponsa:

Osculetur me osculo oris sui;
Quia meliora sunt ubera tua vino
Fragrantia unguentis optimis
Oleum effusum nomen tuum;
Ideo adolescentulae dilexerunt te

De bruid (over de bruidegom):

Laat hij mij kussen met de kus van zijn mond;
want zijn liefkozingen zijn beter dan wijn,
of de geur van de fijnste zalven
Zijn naam is als uitgestorte olie;
daarom valt hij bij jonge vrouwen in de smaak

Cantus Firmus:

Tota pulchra es, amica mea,
et macula non est in te;
favus distillans labia tua;
mel et lac sub lingua tua
Odor unguentorum tuorum
super omnia aromata

Cantus Firmus (tenor):

Je bent zo mooi mijn liefste,
er is geen smetje op je te vinden;
je lippen druipen als een honingraat,
honing en melk liggen onder je tong.
De geur van je oliën is heerlijker
dan alle specerijen.

Ego flos campi à 7 – Jacob Clemens non Papa (1510-1555)

Gecomponeerd in 1550 voor de 'Illustre Lieve Vrouwe Broederschap', oftewel de Zwanenbroeders, die zetelden in de Maria-kapel van de Sint-Jan in Den Bosch. Clemens was daar als zangmeester een paar maanden te gast. Dit 7-stemmige meesterwerk was zijn afscheidscadeau. Hij verwerkte er op vernuftige wijze hun lijfspreuk in: "sicut lilium inter spinas"

Ego flos campi
et lilium convallium
Sicut lilium inter spinas
sic amica mea inter filias
Fons hortorum
et puteus aquarum viventium
Quae fluunt impetu de Libano

Ik ben de bloem van de velden
en de lelie der dalen.
Zoals een lelie tussen de doornen,
zo is mijn geliefde onder de dochters.
Een tuinfontein,
een bron van levend water.
Dat stroomt vanuit de Libanon.

Constance Allanic	viola da gamba (alt)
Saskia Coolen	viola da gamba (bas)
Cassandra Luckhardt	viola da gamba (bas)
Margaret Urquhart	violone
Hideki Yamaya	luit

sopranen: Pauline van der Meer, Martine Kos, Mireia Martínez i Sellarès,
Bernadette van Leeuwen

alten: Eline Welling, Astrid Hamberg, Bettina von Ehrenthal, Paula Torres

tenoren: Louris Feitsma, Hein Putter, Henk Stoeten, Ron Wehrens, Eric Jansen

bassen: Johan Stip, Kor Brouwer, Frank Vorage, Rob Krijgsman

Zin om mee te zingen? Stuur een mail naar noyens@casema.nl

Volgend programma: "Glitter en Glans in Venetië", met muziek van Adrian Willaert, Cyprian de Rore en Claudio Monteverdi m.m.v. Florilegium Musicum

zie www.capellautrecht.nl